یادداشت

آمار ازدواج کودک‌همسران رو به افزایش است

● **ایرنا:** معاون سابق امور زنان و خانواده ریاست‌جمهوری گفت: موضوع مهم جلوگیری از کودک‌همسری باید به‌عنوان یک مطالبه عمومی از طرف همه مردم مطرح شود، زیرا با وجود تلاش‌های سال‌های اخیر متأسفانه آمار ازدواج دختران در سنین پایین، رو به رشد شده است.

شهیندخت مولاوردی افزود: تمام تلاش ما این است که بتوانیم از ازدواج این کودکان که در طول زندگی هنوز مفهوم درستی از زندگی را درک نکرده‌اند جلوگیری کنیم، اما در این زمینه اگر همه با هم تلاش نکنیم و مطالبه عمومی نشود، نمی‌توان به نتیجه درستی رسید. امیدواریم که دیگر شاهد کودک‌همسری و ازدواج کودکان در سنین پایین در جامعه نباشیم و من نسبت به این موضوع امیدوار هستم. مولاوردی با اشاره به طرح ممنوعیت کودک‌همسری در مجلس شورای اسلامی و رد آن در کمیسیون حقوقی و قضائی، اظهار کرد: بخشی از ریشه این مخالفت‌ها با این طرح به خود بانوان برمی‌گردد، چون معتقدم در تمام این چهار، پنج سال فعالیت در حوزه زنان و خانواده، بیشترین مانع‌تراشی را از همجنسان خودم دیده‌ام.

وی اضافه کرد: اکنون به‌خاطر گزارش‌ها و آدرس‌های غلطی که می‌دهند آخرش ما به اینجا رسیده‌ایم و هنوز قوانین مناسب را در این زمینه نداریم، البته معتقدیم کودکان باید از کودکی آموزش‌های لازم را درباره مسائل، به‌ویژه مبارزه با خشونت فراگیرند و درباره اختلاف‌ها و مناقشات و خشونت‌ها کودکان باید مهارت نه‌گفتن، کنترل خشم و مهارت لازم در مقابل بحران‌ها را داشته باشند.

وی اضافه کرد: در صورتی که بتوان از کودک‌همسری ممانعت کرد، به طور یقین بخش عمده‌ای از مشکلات اجتماعی نیز کاهش می‌یابد، چون بسیاری از کودک‌همسران حتی نمی‌توانند تصمیم درستی برای زندگی‌شان بگیرند و این مشکلات به طلاق و هزاران آسیب اجتماعی دیگر منجر می‌شود. دبیرکل جمعیت حمایت از حقوق بشر زنان افزود: امیدواریم تلاش‌ها برای به‌نتیجه‌رسیدن طرح کودک‌همسری بی‌ثمر نماند و بتوانیم با تصویب و اجرای این طرح گام‌های مهمی برای کاهش مشکلات و آسیب‌های اجتماعی ناشی از ازدواج در سنین پایین برداریم. پروانه سلحشوری، رئیس فراکسیون زنان مجلس شورای اسلامی، نیز پیش‌تر گفته بود که کسی موافق ازدواج کودک ۹ ساله نیست، چون ۵،۴ تا ۵،۶ درصد ازدواج‌ها در سالیان اخیر مربوط به کودکان ۱۰ تا ۱۴ ساله است. اینکه سالانه بیش از ۴۰ هزار ازدواج در این سن است و بالای پنج درصد ازدواج‌ها را شامل می‌شود آمار کمی نیست و باید به این موضوع رسیدگی شود. وی تصریح کرد: برای طرح کودک‌همسری که در مجلس شورای اسلامی مطرح شد، موافقیم حداقل سن ازدواج ۱۶ سال باشد و حتما باید ازدواج زیر ۱۳ سال ممنوع شود. البته ازدواج ۱۳ تا ۱۶ سال نیز باید با اذن دادگاه و نظر پزشکی‌قانونی باشد. به احتمال قوی از سال آینده طرح کودک‌همسری به صورت ویژه در مجلس شورای اسلامی بررسی خواهد شد. معصومه ابتکار، معاون امور زنان و خانواده ریاست‌جمهوری، نیز گفته بود که برای موضوع کودک‌همسری و برای اینکه دیگر شاهد ازدواج دختران زیر ۱۳ سال در کشور نباشیم، لایحه ممنوعیت ازدواج این کودکان را به زودی تقدیم دولت خواهیم کرد. آمار ما نسبت به بحث کودک‌همسری بیشتر در مناطق حاشیه‌ای و مرزی است که بیشتر مربوط به مسائل قومیتی است.

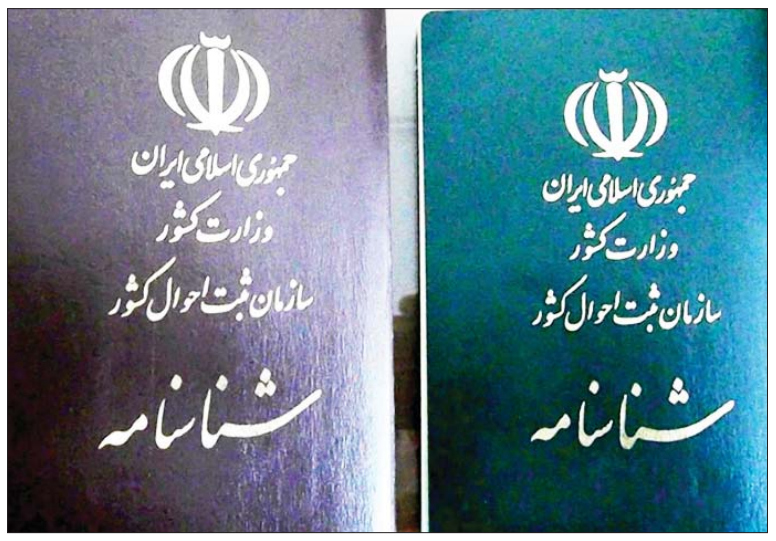

کودکان بدون هویت

سرکار خانم فاطمه اشرفی در روز هفتم بهمن ۱۳۹۷ در روزنامه «شرق» یادداشتی تحت عنوان «وزارت رفاه و تابعیت فرزندان مادر ایرانی» نوشته‌اند و ضمن قبول ضرورت بازنگری در مسئله تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان غیرایرانی چند سؤال یا نقد درخصوص این لایحه مطرح کرده‌اند. این لایحه به پیشنهاد معاونت رفاه وزارت تعاون، در آبان‌ماه امسال پس از سه سال بررسی به تأیید دولت رسیده و برای تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم شده است. سؤالات ایشان عبارت‌اند از:

«اینکه اولا این لایحه فاقد پیوست اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، و فرهنگی لازم برای این مهم است. ثانیا مطالعه کیفی لازم از وضعیت زندگی گروه‌های هدف این لایحه را ندارد و ثالثا فاقد چشم‌انداز نظارتی و حمایتی برای زنان و دخترانی است که صرفا برای بهره‌برداری از ارزش‌افزوده‌های قانونی و حمایتی ایجاد شده است».

برای پاسخ به این سؤال‌ها ابتدا لازم است مروری بر مسئله فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی و روندهای آن در چند دهه گذشته داشته باشیم.

پیشینه تاریخی و حقوقی تابعیت در ایران

مسئله تابعیت کودکان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان غیرایرانی مسئله‌ای مربوط به دهه ۱۳۸۰ است. این تا قبل از آن جدا از برداشت‌های حقوقی ممکن اخذ شناسنامه برای کودکان حاصل از این ازدواج‌ها به‌راحتی ممکن بود. بنابراین لایحه دولت هرچند اصلاحی مهم در قانون مدنی ایران محسوب می‌شود اما رسمی‌سازی آن چیزی است که از ابتدا تا سال ۱۳۸۵ در ایران وجود داشته است. بنابراین نباید آن را خرق عادت و ایجاد یک سنت جدید دانست. نگاهی کوتاه به تحولات حقوقی و اداری این امر را به‌خوبی نشان می‌دهد.

قانون تابعیت ایران شامل مواد ۹۷۶ تا ۹۹۱ قانونی مدنی ایران مصوب سال ۱۳۱۳ است. این قانون متناسب با جامعه آن روز ایران و از قانون تابعیت ۱۸۰۴ کشور فرانسه اقتباس شده بود. مطابق بند دوم ماده ۹۷۶ قانون مدنی اگر مرد ایرانی با یک زن غیرایرانی ازدواج کند هم فرزند حاصل از آن ازدواج ایرانی محسوب می‌شود. اما در مورد زن ایرانی چنین شرط متقابلی را پذیرا نشده است. اما بند چهارم ماده ۹۷۶ قانونی مدنی بیان می‌کند که اگر فرزندی در ایران از پدر و مادر خارجی که یکی از آنها در ایران متولد شده به وجود بیاید، ایرانی محسوب می‌شود. احتمالا براساس این بند از قانون مدنی به بسیاری از فرزندان حاصل از ازدواج با مردانی غیرایرانی تابعیت ایران داده شده است چنانکه این امر در دهه ۶۰ رایج بود.

در دهه ۱۳۴۰ مسئله‌ای که در مورد ازدواج زنان ایرانی با مردان غیرایرانی وجود داشت، مسلمان‌بودن مرد بود؛ گویا صدور شناسنامه و تابعیت برای کودکان امری بدیهی بوده است. طبق ماده ۱۰۵۹ قانون مدنی ایران زنان ایرانی مسلمان تنها حق دارند با مردان غیرایرانی مسلمان ازدواج کنند و طبق ماده ۱۰۶۰ این ازدواج موکول به اجازه مخصوص از طرف دولت است.

صدور اجازه مخصوص ازدواج زن ایرانی با مرد خارجی بر عهده وزارت کشور است که از طریق اداره کل امور مهاجران استانداری‌ها انجام می‌شود. در حال حاضر، صدور این اجازه که موسوم به «پروانه زناشویی» است، براساس آیین‌نامه «زناشویی بانوان ایرانی با اتباع بیگانه غیرایرانی» صورت می‌گیرد. این آیین‌نامه در سال ۱۳۴۵ مصوب شده و هنوز هم مبنای شرایط دولت برای قانونی‌اعلام‌کردن ازدواج یک زن ایرانی با یک مرد تبعه خارجی است.

تا آنجا که می‌دانیم صدور شناسنامه و هویت پس از سال ۱۳۶۳ به عنوان یک مسئله مطرح می‌شود. تا قبل از آن تاریخ رویه اداری بسیار ساده و تفسیر از قانون مدنی موسع بود. تا آن سال قوانین مرجع بند ۴ ماده ۹۷۶ قانون مدنی و ماده ۱۶ قانون ثبت احوال بود که به مادر حق داده بود در صورت غیبت پدر واقعه ولادت را اعلام کند و برای فرزند خود شناسنامه بگیرد. تا سال ۱۳۶۳ اعطای شناسنامه به کودکان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان غیرایرانی (عموما افغانستانی و گاه عراقی) فرایند ساده‌ای داشت. زنان ایرانی با فرزند خود به ادارات ثبت احوال مراجعه می‌کردند و بر اساس ماده ۹۷۶ قانون مدنی و ماده ۱۶ قانون ثبت احوال به فرزند آنها شناسنامه اعطا می‌شد.

برای اعطای شناسنامه هم سختگیری صورت نمی‌گرفت که آیا ازدواج قانونی است یا نه، تنها شرعی‌بودن ازدواج (گواهی شخص معتمد یا استشهاد محلی دال بر خوانده‌شدن صیغه محرمیت) کفایت می‌کرد. در اواخر سال ۱۳۶۳ ماده ۴۵ قانون ثبت احوال دچار اصلاحی شد که اعطای شناسنامه را دشوار کرد. با اصلاح جدید در این ماده آمده بود: «هرگاه هویت و تابعیت افراد مورد تردید واقع گردد و مدارک لازم جهت اثبات آن ارائه نشود مراتب برای اثبات هویت به مراجع انتظامی و برای اثبات تابعیت به شورای تأمین شهرستان ارجاع و در صورت تأیید طبق مقررات اقدام خواهد شد». بعد از این اصلاح عملا فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان غیرایرانی که ازدواجشان با مردان افغانستانی یا عراقی قانونی نشده بود و پروانه زناشویی از طرف دولت نگرفته بودند نمی‌توانستند شناسنامه ایرانی بگیرند.

این قانون اعطای تابعیت را امری سلیقه‌ای کرد؛ به این معنا که احتمالا بسته به تفسیر مأمور قانون رفتاری متفاوت صورت می‌گرفت. بعضی از زنان که از طبقات اجتماعی و اقتصادی بالاتری بودند برای گرفتن شناسنامه فرزندانشان به دادگاه می‌رفتند و علیه ادارات ثبت احوال شکایت می‌کردند. چراکه ادارات ثبت احوال فقط به خاطر افغانستانی‌بودن پدر به این فرزندان شناسنامه نمی‌دادند؛ درحالی‌که بند چهارم ماده ۹۷۶ قانون مدنی اجازه انتقال تابعیت از مادر را به فرزندان می‌داد. در سال ۱۳۷۵ اداره حقوقی دادگستری صریحا اعلام کرد: «اخذ شناسنامه برای فرزندان زوجین که مادر آنها ایرانی و در ایران متولد شده‌اند فاقد اشکال است».

در سال ۱۳۸۵ تصویب ماده واحده تعیین تکلیف تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی رویه را تغییر داد. بر اساس این طرح، «فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی که در ایران متولد شده یا حداکثر تا یک سال پس از تصویب این قانون در ایران متولد می‌شوند، می‌توانند بعد از رسیدن به سن ۱۸ سال تمام تقاضای تابعیت ایرانی نمایند. این افراد در صورت نداشتن سوءپیشینه کیفری یا امنیتی و اعلام ردّ تابعیت غیرایرانی به تابعیت ایران پذیرفته می‌شوند».

این ماده واحده برای فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی متولدشده در ایران فقط حق اقامت را در نظر گرفته بود؛ ماده واحده‌ای که در طرح اولیه بسیار کارگشا بود، اما در مذاکرات درون مجلس دچار تغییر شد. ماده واحده نه‌تنها وضعیت این فرزندان را تعیین تکلیف نکرد، بلکه به ایجاد جمعیتی بزرگ از افراد بی‌هویت و تشدید دردناک فقر منجر شد: این فرزندان تا ۱۸سالگی محروم از هر گونه حقوق شهروندی شدند و تازه بعد از ۱۸سالگی می‌توانستند برای ایرانی‌بودنشان درخواست تابعیت بدهند. این ماده واحده فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی متولدشده در خاک ایران را نه‌تنها محروم از خدمات بهداشتی کرده بود، بلکه حق تحصیل نیز برای آنان متصور نشده بود. اگر در دهه ۶۰، زن ایرانی به خاطر ایرانی‌بودنش این حق را داشت که فرزندش را به تبعیت کشور ایران دربیاورد، در دهه ۸۰ حتی حق تحصیل فرزندش در مدارس ایران نیز از او سلب شد. روند حاکم بر وضعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان غیرایرانی روندی بود که در آن شأن و منزلت زن ایرانی سال به سال نزول کرد.

از سویی دیگر، با گسترش مهاجرت‌های بین‌المللی، ما شاهد ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی در خارج از مرزهای ایران هستیم. در سال‌های اخیر برخی از این زنان در خارج از ایران دارای فرزند شده‌اند، اما از مرد خارجی خود طلاق گرفته‌اند یا شوهرشان فوت شده است. بعضی از این زنان به همراه فرزندان خود به کشور بازمی‌گردند. آنها برای فرزند خود تابعیت شوهر خود را کسب نکرده‌اند و به ایران برمی‌گردند تا در سرزمین مادری خود مادری کنند. اما این فرزندان طبق قوانین موجود نمی‌توانند ایرانی باشند و بی‌هویتی و بی‌تابعیتی آنان هزاران مشکل را برایشان ایجاد می‌کند.

بلافاصله بعد از تصویب ماده واحده سال ۱۳۸۵ بسیاری از نمایندگان مجلس و دست‌اندرکاران متوجه بدبودن این قانون شدند. این ماده واحده نه‌تنها مسئله را حل نکرده بود، بلکه باعث ایجاد و تشدید فقر زنان ایرانی و محرومیت ساختاری فرزندان مادرایرانی پدرخارجی شده بود.

حرکت‌هایی برای اصلاح قانون تعیین تکلیف تابعیت فرزندان مادرایرانی

در ۱۱ مرداد ۱۳۹۰ نمایندگان مجلس شورای اسلامی یک‌فوریت طرحی را تصویب کردند که به موجب آن فرزندان متولد از مادرایرانی و پدرخارجی که مطابق ماده ۱۰۶۰ قانون مدنی با اخذ مجوز ازدواج نموده‌اند ایرانی محسوب بشوند. اما در جلسه ششم شهریور مجلس و در صحن این طرح به دلیل برخی ملاحظات رد شد.

نمایندگان مجلس که شاهد نتایج ناگوار ماده واحده سال ۱۳۸۵ و نابسامانی وضعیت فرزندان مادرایرانی-پدرخارجی در داخل کشور بودند، در اردیبهشت‌ماه سال ۱۳۹۱ طرح اصلاح قانون تعیین تکلیف فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی و مردان خارجی را تصویب کردند. در این طرح اصلاحی فرزندان مادرایرانی-پدرخارجی تا سن ۱۸سالگی و مشخص‌شدن وضعیت تابعیت‌شان از حق تحصیل و بهداشت و درمان رایگان، تأمین اجتماعی و یارانه برخوردار می‌شدند و تا سن ۱۹سالگی از پرداخت تعرفه اقامت معاف بودند؛ طرحی که کمی وضعیت معیشتی خانوارهای زنان ایرانی همسرخارجی را بهبود می‌بخشید. اما این طرح در ۱۱ اسفند ۱۳۹۳ از سوی شورای نگهبان به دلیل افزایش بار مالی برای دولت رد شد.

ورود وزارت رفاه به مسئله فرزندان مادرایرانی پدرخارجی

در اردیبهشت‌ماه سال ۱۳۹۵ وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی موظف شد که با همکاری وزارتخانه‌های کشور، امور خارجه و اطلاعات به منظور حمایت از کودکان فاقد هویت رسمی آنها را شناسایی و طرح مشترکی را برای تصویب به هیئت دولت ارائه کند. وضعیت کودکان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی به علت فقر حقوقی و بی‌هویتی آنان وخیم شده بود. قانون هیچ‌گونه حقوق شهروندی برای این کودکان در نظر نگرفته بود. گزارش‌های میدانی و کیفی بسیاری به وزارت رفاه در این موضوع ارائه شد و این وزارتخانه در راستای مأموریت خود برای کاهش فقر مطلق مأمور به ارائه طرحی همه‌جانبه برای حل‌وفصل این موضوع شد. این فرزندان در سایه به دنیا آمده و در سایه بزرگ شده بودند و هیچ‌گونه اطلاعات دقیق و دموگرافیکی از آنان وجود نداشت. در شهریور سال ۱۳۹۶ وزارت رفاه تصمیم گرفت که برای اولین بار در چند دهه اخیر به سرشماری این کودکان و خانواده‌های زنان خارجی دارای همسرخارجی بپردازد. در اجرای این سرشماری در قالب زیرنویس تلویزیونی از زنان ایرانی دارای همسر خارجی خواسته شد که کد ملی خود را به شماره تلفن ۲۰۰۰۱۹۵ پیامک کنند. در مدت ۴۰ روز اجرای این طرح، حدود ۲۵ هزار پیامک دریافت شد. در تماس تلفنی با این افراد حدود ۱۵ هزار خانوار زن‌ایرانی با همسرخارجی با موفقیت شناسایی شدند که تعداد کل فرزندان در این خانوارها ۴۸۱۳۰ نفر بود. در این تماس تلفنی، اطلاعاتی مانند شماره تلفن‌های ثابت و همراه، ملیت و سن همسر، تاریخ ازدواج، تعداد فرزندان، جنسیت، سن و گواهی تولد فرزندان، وضعیت کنونی ازدواج (شامل طلاق، متارکه و در حال زندگی)، نحوه ثبت ازدواج و آدرس محل سکونت فعلی، از خانوار دریافت شد. نتایج این سرشماری در نشست «ازدواج‌های فراملی و سرنوشت هویتی فرزندان حاصل از آن (تجارب بین‌المللی و ایران)» در ۳۰ مهر ۱۳۹۷ در پژوهشکده سیاست‌گذاری دانشگاه صنعتی شریف ارائه شد. رسانه‌هایی مانند ایسنا و ایرنا نیز در گزارش‌های تفصیلی به انتشار آنها اقدام کرده بودند. در اینجا نیز به مرور نتایج این سرشماری می‌پردازیم:

ادامه در صفحه ۱۳

حقوق حیوانات

اثر آلودگی هوا بر حیوانات اهلی و حیات‌وحش

● **سپهر سلیمی:** در روزهای زمستانی و هم‌زمان با پدیده وارونگی دما شاهد آلودگی بالای برخی از شهرهای کشور هستیم. آلودگی هوا یکی از مشکلات جهانی محیط زیست است که گفته می‌شود سالانه به مرگ هفت میلیون نفر در سراسر جهان منجر می‌شود. حیوانات نیز مانند انسان‌ها از قربانیان آلودگی هوا هستند.

اثرات متقابل آلودگی هوا و حیوانات بر یکدیگر از دو منظر قابل بررسی است. تا پیش از ایجاد دامداری‌های صنعتی، حیوانات موجود در زمین نقش خاصی در ایجاد آلودگی هوا نداشتند، اما دامداری‌های صنعتی شرایط را تغییر دادند. به گزارش سازمان غذا و کشاورزی سازمان ملل متحد، ۱۴،۵ درصد آلودگی گازهای گلخانه‌ای در جهان توسط دام‌ها ایجاد می‌شود. بانک جهانی اعلام کرده که دامداری مسئول تخریب بیش از ۹۱ درصد از جنگل‌های آمازون و حدود ۸۰ درصد از جنگل‌های سطح کره زمین است. هر ۳۰۰ گرم گوشت به اندازه ۱۱۳ کیلومتر حرکت یک ماشین دی‌اکسیدکربن تولید می‌کند. گاوهای دامداری‌ها متان تولید می‌کنند که تاثیر گلخانه‌ای آن ۲۳ برابر دی‌اکسیدکربن است. تنها یک گاو می‌تواند تا ۵۰۰ لیتر متان در روز تولید کند.

درخصوص اثرات آلودگی هوا بر حیوانات گفتنی بسیار است. آلودگی هوا از جمله عوامل گرمایش جهانی است. گرمایش جهانی یکی از عوامل بسیار مهمی است که شرایط زندگی همه موجودات زنده و از جمله حیوانات را تحت‌تاثیر خود قرار داده است. وجود مواد شیمیایی در هوا و بارش باران‌های اسیدی می‌تواند بر زندگی حیوانات اثر منفی بگذارد. باران اسیدی می‌تواند با ورود به خاک علاوه‌بر ایجاد آسیب به گیاهان، شرایط زیست حشرات، کرم‌ها و حیواناتی را که در سطح و داخل خاک زندگی می‌کنند با خطر مواجه کند. اسیدی‌شدن آب‌ها همچنین بر زندگی ماهی‌ها اثر منفی دارد. همچنین ذرات نیتروژنی که توسط باران به زمین منتقل می‌شوند در صورت راهیابی به دریاچه‌ها و رودخانه‌ها می‌توانند سبب رشد جلبک شوند که در این صورت زندگی حیوانات آبزی تحت‌تاثیر قرار خواهد گرفت. آلودگی هوا و صدمه به لایه ازن سبب تابش بیشتر اشعه ماوارای بنفش می‌شود که مانند انسان، اثرات سوء بر حیوانات اهلی و حیات‌وحش دارد.

وجود مواد سمی در هوای آلوده می‌تواند وارد بدن حیوانات و سبب ایجاد بیماری‌های مختلف شود. بر اساس یک مطالعه، بیماری‌های تنفسی و از جمله آسم از جمله مشکلاتی هستند که در دو دهه اخیر در حیوانات شهری نظیر سگ و گربه رشد داشته‌اند. همچنین مطالعات نشان داده پرندگانی که به طور دائمی در معرض آلودگی هوا هستند، تولید تخم کمتر، مشکلات ریوی و جثه ضعیف‌تری دارند.

حشرات نیز یکی از بزرگ‌ترین قربانیان آلودگی هوا هستند. آلودگی هوا باعث گمراهی زنبورهای عسل در یافتن گل‌ها می‌شود و این مسئله سبب کاهش باروری گیاهان خواهد شد.

آلودگی هوا نه‌تنها به طور مستقیم بر سلامت انسان‌ها اثر دارد، بلکه با تأثیر بر زیست‌بوم می‌تواند شرایط زیست در زمین را با چالش‌های اساسی مواجه کند.

جدول ۳۳۲۶ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- روسری- رسم تازه- از اختراعات ادیسون ۲- نسبت دو زن با یک شوهر- چیره‌شونده- ماده پلاستیکی شکننده ۳- همدم و مونس- اجداد- از درختان جنگلی ۴- مسخره‌کردن- پافشاری‌کردن ۵- هرج‌ومرج‌طلب- نزدیک ۶- نوعی هواپیمای جنگی- دانش خداشناسی و شناخت ادیان- نفس بلند ۷- مرگ- بارندگی- معشوق ۸- زین و برگ اسب- اندوهگین- کنجد کوبیده ۹- همنشین- لقب شیطان- اسب چاپار ۱۰- یازده- پایبند در دوستی- امتداد ۱۱- چند کلمه- فروش به بالاترین قیمت پیشنهادی ۱۲- زیبا و جذاب- دیاگرام ۱۳- شیخ‌نشین امارات- بخیل- برتر ۱۴- از پادشاهان پیشدادی- پنهان‌شدن برای حمله ناگهانی- نوعی تسهیلات بانکی ۱۵- تخم کتان- از موتورهای جست‌وجوگر اینترنتی- مرحبا.

عمودی:

۱- با نگاه دقیق و کنجکاوانه- باغ افلاطون ۲- سزاوارتر- راه‌رفتن در تاریکی- عمارت، سازه ۳- روییدن- گازی قابل اشتعال- بدهکار ۴- کوزه‌گر- از آلات موسیقی آذری- از ادات پرسش ۵- مردن از غصه- سرازیری- از لوازم‌التحریر ۶- دین رایج در هند- بی‌هوشی- مژده ۷- خداحافظی بیگانه- ریز نمرات- نوعی دهل ۸- زنگ گردن شتر- مثنوی عرفانی شیخ محمود شبستری- بخش کوچکی از یک چیز ۹- صاحب شغل و مقام- به کار بستن قانون- رشد ۱۰- شهری در استان آذربایجان غربی- زاپاس- تازه و جدید ۱۱- غیرطبیعی- گروه انسان‌ها- رمق آخر ۱۲- قدم یکپا- پشت سر امام جماعت نماز گزاردن- خواهش‌های نفسانی ۱۳- فرمان‌ها- شیرینی سوغات تبریز- درس‌ها ۱۴- مورد تمسخر و طعنه قرار گرفته- کالاهایی که از خارج به کشور آورده می‌شود- پاسبان قدیم ۱۵- معادل فارسی کپسول- از سروده‌های مشهور شهریار در وصف امام علی(ع).

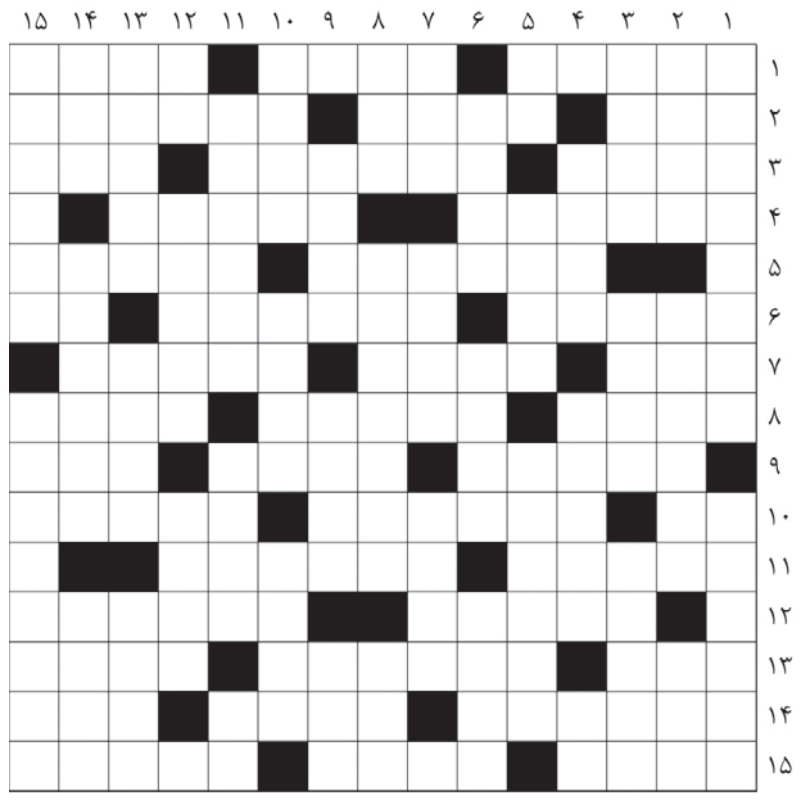

حل سودوکو سخت

۶	۱	۹	۴	۳	۵	۷	۸	۲
۳	۷	۴	۹	۸	۲	۵	۱	۶
۸	۲	۵	۷	۶	۱	۴	۳	۹
۱	۴	۲	۵	۷	۳	۶	۹	۸
۹	۵	۶	۱	۴	۸	۳	۲	۷
۷	۳	۸	۶	۲	۹	۱	۴	۵
۴	۶	۳	۸	۹	۷	۲	۵	۱
۵	۸	۷	۲	۱	۴	۹	۶	۳
۲	۹	۱	۳	۵	۶	۸	۷	۴

حل سودوکو ۲۳۲۱

۸	۳	۶	۱	۴	۷	۹	۲	۵
۵	۲	۴	۶	۸	۹	۱	۳	۷
۹	۱	۷	۳	۲	۵	۴	۶	۸
۱	۶	۹	۴	۳	۸	۷	۵	۲
۴	۵	۳	۷	۹	۲	۶	۸	۱
۲	۷	۸	۵	۶	۱	۳	۹	۴
۶	۹	۱	۲	۵	۴	۸	۷	۳
۷	۸	۵	۹	۱	۳	۲	۴	۶
۳	۴	۲	۸	۷	۶	۵	۱	۹

جدول ۳۳۲۵

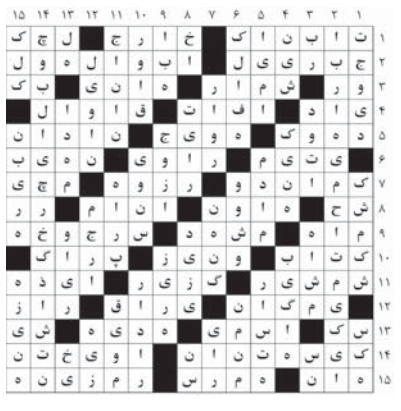

سودوکو سخت ۲۳۲۲

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

		۶	۲					
۹	۸				۴	۲		
	۲				۹		۵	
	۶		۸			۹		۳
			۴		۱			
۸		۹			۶		۲	
	۴		۶				۹	
		۳	۱				۴	۲
					۸	۷		

سودوکو ساده ۲۳۲۲

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

		۷	۹		۶	۳		
۱				۷				۹
۶			۵	۸		۱	۴	
۹								
	۷	۲	۴		۸	۶	۹	
								۳
	۶	۵		۴	۷			۲
۷				۲				۸
		۴	۸		۱	۷		